

Transcriptie Jeanne van der Krabben-Verkooyen

BHIC 's-Hertogenbosch
Archief Commanderij Duitse Orde Vught
Inventarisnummer 146
Bestek van herbouw 9 april 1615

1615, den 9sten April
Conditien ende voorwaerden, onder
dewelke d'heer Pastoir, Kerkmeesters,
ende Parochianten der St. Lambrechts
Kerke tot Vucht hebben bestelt te maa-
ken ende te timmeren, ende de Ma-
terialen bij den Aannemer daartoe te
leveren, het hooch koor, ende
Cruyschoor der Kerke voorschreven.

N: 32

Onder conditien ende voorwaerden nae beschreven, willen
mijn heere den Pastoir, kerckmeesteren, ende parochianten van
St. Lambrechts kercke tot Vucht, bestellen te maecken
ende te timmeren, ende materialen bij den aennemer daertoe
te leveren, het hooch chooir, ende cruyschoir, der voirschreven
kercke, ende dat met guldens, elcken gulden gerekent tot
twintich stuijvers, soo die binnen de stadt van shertogen-
bossche ganck ende cours van hant tot hant sulck hebben.

1:

Item die dit werck sullen aennemen, mijnen ende den palm-
slach ontfangen, sullen gehouden sijn dat te volmaecken ende
te leveren, ten lanxten van nu (?) te Bamise ierstcomende
over een iaer in manieren hier naer volgende.

2:

Inden iersten is te weten dat het voirschreven hooch choor is
lanck ontrent vijftich voeten buijten wercx, ende wijt
ontrent twee ende dertich voeten ende eenen halven voet,
die cruijs chooren sijn lanck van den eenen gevel tot den
anderen Lxxi (?) ende eenen halven voet, ende wijt xxv voeten
buijten wercx.

3:

Item op de mueren van beijde de cruijs chooren moeten
liggen vier balcken, op elcke twee, swaer ende breed thien
duijmen, ende twelff duijmen diep, lange naer den heijsch
ende op het hooch chooir, oijck vier gelijcke balcken lanck
naer den heijsch, met noch twee halve balcken, op die
hoecken van den topeijnden, ende gewerckt inden rechten
deurgaenden balck van gelijcke swaerte als d'andere ende

lanck naer den heijsch.

in de kantlijn: *weselscher (?) maeken tien duijmen wt den voet inbegrepen.*

4:

Item op elcken balck moet comen een sluergebijnt twee boven malcanderen, waer aff die balcken tot die ierste gebynten sullen swaer sijn negen en seven duijmen, die lenghden naer den heijsch: die stijlen ende carbeels van gelijcke swaerte ende die lenghde naer den heijsch: van gelijcken die halve gebijnten aent topeijnde van gelijcke swaerte als d'ander gebynten, ende gewerckt int recht deurgaende gebynt.

5:

Item die wormen op dese gebijnten, sullen swaer sijn sess duijmen int viercant, ende tusschen die muerplaet ende worm, int midden moet een gordinge gewerckt worden met pinnen ofte wousterten inde stijlen rontsomme het geheel werck, daer die opscheuten op sullen rusten, dese gordinge moeten swaer sijn sess ende vijff duijmen, die lenghde naer den heijsch, die spreijbanden sullen oock swaer sijn vier ende vijff duijmen lanck naer den heijsch: ende met pinnen ende gaeten in de wormen gesloten.

6:

Item op die hoeken off vergaderinge vande cruijssen op die mueren sal geleijt worden een calff, daer die muerplaeten in vergadert moeten worden, dese calveren moeten swaer sijn thien duijmen viercant, want die gebijnten van de cruijsch choir daer op moeten staen: Die balcken van den cruijsgebijnten sullen swaer sijn thien ende negen duijmen, als ooyck van gelijcken die stijlen ende carbeels: die balcken sullen int midden vergadert worden, met pinnen ende gaeten gelijck dat behoort ende de lenghde naer den heijsch.

7:

Item die tweede sluergebijnte sullen die balcken ende stijlen swaer sijn, seven ende sess duijmen, als ooyck van gelijcken die carbeels: die lenghde naer den heijsch: die wormen op dese gebijnten sullen swaer sijn vijff duijmen viercant ende tusschen dese twee wormen, moeten oock int midden, gelijck beneden gewerckt worden gordingen ende sullen ooyck sijn van gelijcke swaerte ende lenghde als die benedenste, gelycke ooyck die spreijbanden.

8:

Item op d'ierste cruijs gebijnte, sullen noch gewerckt worden, twee cruijsgebijnten, responderende mette twee sluergebijnten, waer aff die balcken, stijlen ende corbeels swaer sullen sijn negen ende seven duijmen die lenghde naer den heijsch, ende sullen in dese cruijsbalcken gewerckt werden

calveren van d'een in d'ander, die een viercant sullen maecken, om die stijlen van een Torentken daer inne te wercken.

9:

Item tegens den buijck van de kercke moet liggen eenen strijckbalck, van gelijcke swaerte als d'ander balcken, ende daer op sal men wercken twee sluergebijnten, boven malcanderen, responderende opt d'ander werck, die plaeten, wormen ende naelden, sullen soo vele buijten steken, dat men t'allen tijde daer wederomme aen can timmeren ende d'ander werck bevestigen, als men den buijck sal willen timmeren ende sal t'eijnden tegen den voirschreven buijck toegemaect worden met een viercante schielde off gevel recht op gaende ende dat met delen dicht aen malcanderen gestreken ende op ieder voege een tingel (?) vijff duymen breed dat den regen off sneew daer niet door en slaen, ende sullen eenen opscheut wijde over d'werck steken dat het ondert dack bevrijt worde.

10:

Item op die tweede gebijnten, sullen gewerckt worden schoorstijlen, op ieder gebijnt een, sullen swaer sijn sess duymen viercant, lanck naer den heijsch, ende aen ieder schoorstijl gewerckt vier banden, twee van den balck in den schoorstijl, ende twee van den schoorstijl in de naelde, ende op iegelijck hoeck vande balcken, sal gewerckt worden eenen schoorstijl, boven tegens den schoorstijl aen, dese schoorstijlen sullen swaer sijn vijff ende sess duymen, lanck naer den heijsch, ende midwegen tusschen die naelde ende den bovensten worm moet gewerckt worden, een gordinge tegens die schoorstijlen ingelaeten: die gordinge sullen swaer sijn vier duymen viercant, die naelde sal swaer sijn vier ende vijff duymen, die lenghde rontsomme naer den heijsch.

11:

Item die muerplaten sullen swaer sijn sess ende vier duymen, rontsomme dobbel plaeten, ende sal tusschen ieder gebont gewerckt worden een calff, met wousterten inde plaeten: die calveren sullen swaer sijn vier ende sess duymen gelijk die plaeten.

12:

Item d'opscheuten sullen swaer sijn drie duym net viercant gesteken, ende aen ieder opscheut gewerckt een stansoen (?), beneden in den binne plaet gewerckt, met pinnen ende gaeten van gelijcke swaerte als d'opscheuten, ende sullen staen op twelf duymen wijt van malcanderen.

13:

Item d'opscheuten moeten gebroocken sijn vanden eenen worm op

den anderen, ende de gespannen vastgemaect, aen elck
eijnde met twee lasnagels.

14:

Item int midden opt Cruijschoor, moet comen een torentken
op zijn acht cant gewerckt, die vier stijlen sullen responderen
op die vier naelden, die in de stijlen gewerckt moeten wesen.
Die stijlen van Torentken, sullen swaer sijn, vijff ende seven
duijmen, ende sullen strecken van beneden die bovenste sluer-
gebijnten, tot seven voeten bovens het dack, ende sal wijt sijn
vijff ende eenen halven voet int cruijs off binnenwercks
omme een choorschel daer inne te hangen, ende boven een
recht spitsken daer op soo dat behoort achtien voeten hooch
ende het torentken te besorgen ende bewaeren, dat het
geluijt sal mogen verdraghen.

15:

Item opt weijndetrapken ooijck te maecken een capken
naer den heijsch des wercke, te weten een recht
spitsken, ende beide dese spitskens met goede eijcken
plancken toe te maecken dat men die met leijen mach decken.

16:

Item sal ooijck de huijne aen d'eijnde van het hooch choor
met goede eijcken plancken xy wten(?) voet, toegemaect
moeten worden om de selve met leijen te decken.

17:

Item sal den aennemer gehouden sijn voorts tot het ander
wercke, soo veel eijcken off deelen gesaegde latten van
zijnen hout te leveren als daertoe van doen sullen wesen om
met pannen off strooij te decken.

18:

Item den aennemer sal gehouden sijn te doen allen die steijgeringe
die hij tot volbrengen van dit werck van doen sal hebben.
Somma (?) allen die matriaelen ende arbeit tot dit boven
verhaelde werck dienende egeen wtgesondert: ende sal
dit werck maecken van goet geeff eijcken wesels (?) off
brabants hout, sonder spynt, vuer, rooden olm, raet schel
off andere quaede quaspen (?).

19:

Item als den aennemer het hout tot dit werck sal
gesneden ende gereet gemaect hebben, sal hij gehouden
sijn, twee daeghen te voeren, eer hij dat in een seth de
kerckmeesters t'adverteren, om t'selve bij hen te doen visenteren
off hij hen in alles nae dese voirwaerde gereguleert heeft.

20:

Item off in dese voirwaerde iet vergeten waere, ende nochtans het werck sulcx waer vereijsschende om wel ende goet te maecken, sal den aennemer gehouden zijn t'zelve te volmaecken, sonder daer van besonder loon te hebben.

21:

Item de penningen daer dit werck voor aengenomen sal worden, sullen die kerckmeesters betalen in drie termijnen het ierste dordendeel gereet, het tweede te Bamise sestienhondert seshien als het werck moet volmaeckt wesen, ende het leste dordendeel te Bamise over een Jaer daer naer.

22:

Item sullen de kerckmeesters dit werck laeten insetten ende die ten leechsten sal insetten sal hebben een francs croone off de weerde daer voir ende in het ophangen het voormijnen.

23:

Item nae dat dit werck gemijnt sal wesen, sal men daer op mogen slaegen ende leegen aen handen van den schrijver deser voirwaerde, met goeder oirconde, doende elcken slach off leechsel twee gulden, halff voir de kercke ende halff voor den mijnder slaeger offe ontslager, ende sal het leechsels wt gaen ten huijse van den Secretaris tot Vucht, den woensdage toecomende den vijffthienden deser maent ten twee uren naer den middach met wtganck der branderder kersse.

24:

Item off der twee gelijk mijnden offe daerom geschil offe questie op reese sullen in sulcken gevalle de kerckmeesters van nieuws wederom ophangen.

25:

Item sullen die kerckmeesters hen mogen houden aenden leechsten insetter, mijnder, slaeger, off ontslaeger sonder becroon van iemanden, off redenen daer van te derven geven, ende die den pastoir off kerckmeesters den palmslach sullen geven sal gehouden zijn volgens dese voirwaerde het werck te maecken ende te leveren.

26:

Item die den palmslach ontfangen sal, sal gehouden zijn, binnen desen dorpe tot Vucht off binnen Shertogenbossch te stellen goede sufficiente

borgen daer de kerckmeesters mede te vreden sullen
wesen, die met den aennemer gelooven sullen
als schuldenaer principael dese voirwaerde in
alles te voldoen

27:

Item off den aennemer hem naer dese voirwaerde
niet en reguleerden, sullen de voirschreven kerckmeesters als
dan dit werck wederom mogen ophangen, ende wordet
dan tot meerderen prijse aengenomen sal wesen tot
last van den aennemer, ende wordet min aengenomen
sal wesen tot proffijt van de voirschreven kercke.

28:

Item sullen de parochianten van St. Lambrechts
kercke voirschreven de materiaelen, tot optimmeringe
van de voirschreven kerck noodich wesende twee dagen
te voerens daertoe versocht sijnde op St. Lambrechts
kerckhoff vueren. Wel verstaende nochtans dat
sij dat niet voorder haelen (?) en sullen dan twee
vueren van den voirschreven Dorpe sonder hen selven te
belasten met ennige houtschatten off tollen
die tot laste vanden aennemer sullen blijven.
Behoudelyck nochtans dat het hout ierst sal
moeten gecort, gstuijckt ende beslagen wesen,
ende sullen dan ooyck gehouden zijn t'hout te
helpen leijen ende ont ontleijen.

29:

Item wort al noch geconditioneert bij de verpachters dat de
twee sluergebynten op elcke cruijschoor sullen getrocken
worden vijff off sess voeten, off naer den heijlsch, van de gevels
ende de wormen overgesteken tot in de gevels, mitsgaders
daer spreijbanden aenbrengende naer den heijlsch.

30:

Item den aennemer sal gehouden sijn tot sijnen laste te nemen
allen de nagelen off ijseren spijskarts tot het werck
van noode zijnde.

31:

Item sal ooijsck gehouden sijn in het torentken eenen loot sulder
te maecken tot zijnen last.

32:

Item de balcken soo in de chooir als chruijschoor, moeten
geleijt worden met noten in de muer, lanck ende swaer
naer den heijlsch.

33:

Item het dack sal leeger gemackt worden als het voirgaende ontrent vier voeten.

34:

Item en sal den aennemer het voirschreven werck niet mogen richten, voir de maent April van het naestvolgende jaer xvi ende (?) xvi en niet eer.

35:

Item sal schuldich sijn al noch te maecken tot sijnen laste, onder den grooten clocktoren, een poirte van twee dooren, tegen malcanderen toegaende van vueren deelen ende van eijcken clampen acht wt den voet gesaeght.

36:

Item want de kercke als voirschreven is met pannen gedeckt sal worden, zal den aennemer rontomme een eijcken Oesplanck (?) naer den heijsch moeten brengen.

Item als den aennemer de parochianten van St. Lambrechts prochie sal versuecken ennich hout aen te vueren, en sal hen wagens niet swaerder mogen laeden dan die en mogen verdragen off sal t'selve wesen tot sijne perijckel, ende is het hout swaerder dan de wagens van de huijsluijden mogen verdragen, daer toe sal hy eenen houtwagen crygen ende betalen, ende de huijsluijden sullen hen peerden daer aen spannen.

Achtersvolgende der voirschreven voirwaerden heeft Jan Claessen van Gerwen, timmerman, wonende binnen Shertogenbossche dese timmeragie van voirschreven kercke ten beurde gemijnt voor twee dusent en twelff gulden ende heeft 't selve verleegt twelff slagen de selve noch vijff ende twintich slagen leger de selve noch vijff ende twintich slagen leeger de selve heeft noch verleecht vijfftien slagen terstont, daer nae de selve noch vijftien slagen leeger de selve noch verleegt twintich slagen de selve heeft noch meer verleecht vijff ende twintich slagen. Terstont daer naer heeft Peeter Peeter Goossens 't selve noch verleegt ende geslagen vijftich slagen doende ende dienende als voir, terstont daer nae heeft de selve noch meer geslagen vijftich slagen doende ende dienende als voir. Terstont daer nae heeft de selve meer geslagen vijffentwintich slagen. Ten selven daghe heeft Peeter Peeter Goossens noch meer geslagen vijffenentwintich slagen, doende ende dienende als boven. Terstont daer nae heeft Claes Janssen noch meer geslagen tien slagen doende als voir. Peeter Peeterssen eenig slach noch ..., slaet noch ... slagen. Michiel Janssen slaet noch tien.

Alsoo ten voirschreven daghe het kersken des hoochsels (?) ontsteken wesende ende behoorlijcken uitgegaen ende niemant en compareerden die hier meer op geleecht off geslagen hadde dan den voirschreven Michiel Janssen hadde gedaen, soo is den selven met uitganck van de kersse aen de voirschreven wercken van timmeragie gebleven ende heeft den palmslach ontfangen ende gelooft dese voorschreven voorwaerden in alle puncten ende articulen te voldoen in presentie van mijn heer den Pastoor Mr. Jacop Wijtfliet, Statholder ende meer andere getuijgen hier toe geroepen ende gebeden die dese in kennisse der waerheijt hebben onderteekent op den negensten April Anno sestienhondert ende vijftich. Jan Claessen van Gerwen ende Peeter Rutten als poirters van den Bossch als getuijgen, onderstondt bij mij Michiel Janssen molenmaecker van Johannes Eelkens ver... et Pastor ad St. Lambertus in Vucht, Herman Vos kerckmeester, Jacop van Wijtfliet, Willem Janssen kerckmeester, Adriaen Vrancken kerkmeester met sijn merck bij mij Jan Claessen als getuyge, bij mij Peeter Rutten in margine stont. Aldaer tegenwoordich H.Denis, Secretaris.